

ARXIU HISTÒRIC
MUNICIPAL
REUS

INFORMATIU ARXIU

DESEMBRE 2001

05

ARXIU HISTÒRIC
MUNICIPAL
REUS

L'Arxiu és sense cap mena de dubte el reflex de la memòria col·lectiva de la ciutadania i ens mostra els canvis i les transformacions viscudes al llarg de la seva història. Ofereix als ciutadans, als estudiosos i al públic en general un servei cultural per a la recerca i la difusió històriques i esdevé, alhora, una eina administrativa eficaç per a la gestió de les competències municipals. Però, a més de les tasques purament documentals, l'Arxiu Històric de la ciutat de Reus s'ha convertit en un punt de referència obligat quan parlem d'iniciatives ben diverses: xerrades, presentacions de llibres, exposicions, un espai obert a la ciutadania que any rere any aconsegueix reunir centenars de reusencs i reusenques al voltant de la cultura. L'any 2001 des de l'Arxiu s'ha encetat una nova línia, les edicions de l'Arxiu, publicacions que poden abastar molts aspectes relacionats amb la nostra ciutat i que es convertiran, sense cap mena de dubte, en un bon complement documental, eina imprescindible per conèixer la realitat del nostre territori.

Continuem treballant en l'edició del catàleg de tots els pergamins que disposa l'Arxiu Municipal des del segle XII fins al segle XVI, en la publicació del fons documental sobre Joaquim M. Bartrina, en una compilació dels documents que sobre Gaudí es troben a l'Arxiu i en un estudi sobre els antics cementiris de Reus amb un ampli apèndix documental i ho volem fer conèixer als reusencs i reusenques i a la gent de fora vila molts d'aquells aspectes que s'amaguen en el nostre extens fons documental. A l'expectativa de la reforma legislativa que viurà el món de l'arxivística a Catalunya, aquests importants centres documentals continuen treballant per adaptar els sistemes documentals aprofitant les facilitats de les noves tecnologies, la capacitat d'emmagatzematge, la fidelitat en la reproducció de documents i altres avantatges per consolidar aquest servei.

Eines imprescindibles, els arxius, any rere any, ofereixen millors prestacions, millors serveis, faciliten les tasques de recerca de molts estudiosos i es consoliden com un servei cultural de primera necessitat.

Xavier Filella i Fargas
Regidor de Cultura
Ajuntament de Reus

Edita: Regidoria de Cultura. Arxiu Municipal, Reus
Director: Ezequiel Gort

AHMR: Plaça del Castell 3A • REUS
AGA: Rafael de Casanoves, 6 • REUS
Tel. 977 774 760 • Fax 977 775 505

Foto portada: Detall del dipòsit de l'Arxiu administratiu

DL: T-1442-97
Imprimeix: Arts Gràfiques l'Estel

L'escrivania comuna de Reus a l'Edat Mitjana

Daniel Piñol Alabart

Professor de la Universitat Rovira i Virgili

A partir de la segona meitat del segle XII s'inicia el procés d'implantació del notariat públic a Catalunya, fruit d'una important renovació jurídica operada a Bolonya i a la seva universitat. Allí hi anaven estudiants de tot Europa, tot i que hi havia grups d'escolars més destacables que altres, entre els quals hi havia un bon nombre d'estudiants catalans. Aquests van portar els llibres jurídics amb els quals aprenien el dret romà i el dret canònic, però també van portar els nous usos notariaus.

El notariat, una institució que en certa manera arrenca del món romà, va patir doncs una important evolució. Després d'uns segles en els quals el notari validava els contractes gràcies a la seva escriptura, a partir de les noves tendències jurídiques la validació venia donada per la fe pública que era conferida al notari per una autoritat superior¹. El procés és complex i no és ara hora d'entrar-hi en profunditat, però sí que ens interessa com tot això es va materialitzar a casa nostra. El marc on situarem tots aquests aspectes és el Reus dels segles XIII i XIV, on la notaria local estava regida pel rector de la parròquia de Sant Pere, qui tenia també al seu càrrec alguns escrivans que signaven els documents sempre en nom del rector². Aquestes dades estan en relació amb uns fets que van succeir cap als anys 1283-84 quan el rei Pere el Gran va voler recuperar algunes notaries que estaven en mans eclesiàstiques, entre elles la de Reus³. Però en

aquest cas no ho va aconseguir i l'escrivania es va mantenir en mans de la parròquia reusenca encara en els segles posteriors.

Les referències a l'activitat dels notaris reusencs són bastant anteriors, trobem ja un primer notari l'any 1205 anomenat Gerard. En uns documents diu que era prevere i en altres que era clergue i, fins i tot, hi ha un cas que l'intitula *notarius publicus*, cosa del tot impossible per la data i que hem d'atribuir a un afegit de l'escrivà que va fer la còpia d'on extrèiem la notícia⁴. Possiblement, aquest eclesiàstic era també rector de la parròquia⁵, tot i que no serà fins més tard quan es confirma aquesta relació directa i més evident entre el càrrec de rector i el de notari. Així hi ha els notaris Berenguer de Conesa i Pere d'Aula Vella que treballen a la notaria reusenca cap al 1240, signant els documents en nom del capellà Ramon —*magistri Raimundi, capellani de Reddis*, diuen aquests pergamins—. La paraula rector no apareix fins als anys seixanta d'aquesta centúria, quan trobem els noms dels notaris Guillem de Pont, Jaume Teres i Pere Pastor —*Petrus Pastor, sacerdos et notarius publicus de Reddis*— que treballen en nom dels respectius rectors, en aquest cas Ramon d'Ílice, Ramon d'Olivella i Ramon de Pujol. Ramon d'Ílice, rector, valida també alguns documents en qualitat de titular de la notaria. És en aquests moments també en què apareix ja la intitolació de notari públic, en el cas concret de Pere Pastor a l'any 1275, mantenint-se ja de forma definitiva aquest qualificatiu en tots els notaris reusencs. Aquesta dada, doncs, ens confirma que el notariat a Reus ha rebut la influència de l'evolució que pateix el notariat a tot Catalunya, que a la vegada ha estat influenciat per la renovació jurídica itàlica i la importació dels nous usos notariaus.

1. Cfr. Daniel PIÑOL ALABART, *El notariat públic al Camp de Tarragona: història, activitat, escriptura i societat (segles XIII-XIV)*, Barcelona: Fundació Noguera, 2000. Les dades documentals que presentem en aquest escrit estan extretes d'aquest llibre.

2. A. BOFARULL I BROCA, *Anales históricos de Reus desde su fundación hasta nuestros días*, Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 1961, vol. I, p. 70. Josep M. GUIX SUGRAÑES, *El Llibre de la Cadena*, Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 1963, vol. I, p.82-83.

3. Rafael CONDE, «La titularidad de las notarías parroquiales catalanas desde Pedro II el Grande hasta Jaime II: del proyecto de Besalú (1281) a la Pragmática de 1302», a *Estudios sobre la historia de la institución notarial a Catalunya*, Barcelona: Fundació Noguera, 1988, p. 31-50.

4. El document original és del 5 de febrer de 1205, que resta perdut, i la còpia va ser realitzada el 17 de febrer de 1563.

5. Josep M. GUIX SUGRAÑES, *El Llibre...*, *op.cit.*, p.83.

És evident doncs que la notaria reusenca es manté en mans eclesiàstiques i el seu titular és el rector de la parròquia de Sant Pere. A partir de l'any 1326 el rector passa a tenir el títol de prior, el primer dels quals és Vidal Ferran. Aquest ja havia estat prevere a Reus en anys anteriors i el podem documentar a partir dels documents notarials entre els anys 1313 i 1319, amb un breu període en el qual no hi ha referències d'ell a Reus. Quan treballava de notari el rector era Pere de Bellavista, que a la vegada era canonge de Barcelona i probablement va estudiar dret a la Universitat de Bolonya, on es documenta un canonge barceloní amb aquest nom l'any 1292⁶. Tots aquests notaris que treballen a Reus sempre fan constar el seu caràcter de notari públic i en les subscripcions que inclouen en els pergamins sempre diuen que són notaris pel rector o pel prior de la parròquia.

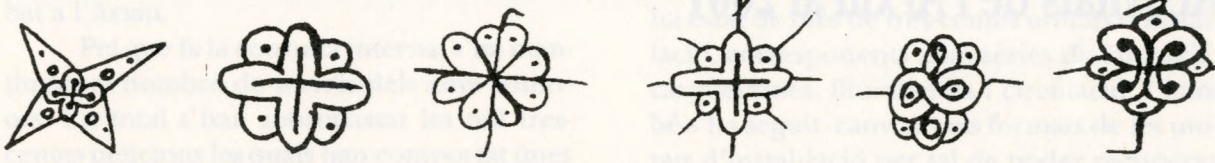
Aquesta relació entre el prior i els notaris que treballen a les seves ordres es posa de manifest en alguns contractes que localitzem en els llibres notarials reusencs, a través dels quals el titular de la parròquia, que ho és a la vegada de la notaria, delega la funció notarial en un prevere de la seva comunitat. Es tracta d'arrendaments o també de la venda de l'escrivania, essent aquesta més freqüent a partir de finals del segle XIV en què la notaria i les seves rendes es venen a notaris laics. Si ens centrem en el cas del prevere Vidal Ferran veiem que l'any 1322, essent aquest encara notari i vicari de Sant Pere, reconeix que el notari Pere Ferrer li ha pagat 501 sous i 10 diners en concepte de les rendes que s'obtenen de l'escrivania comuna. El 8 de maig de 1330 Vidal Ferran ven al capellà Pere de Sant Martí la notaria reusenca durant un any, a partir de la festa de Sant Joan de juny. Les condi-

cions imposades són l'exercici de la funció notarial amb fidelitat i amb una bona regència, en profit i benefici de la parròquia i dels prohoms de la universitat, tot pagant com a renda la quantitat de 17 lliures. El document ens posa de manifest que, més que una venda, es tracta més aviat d'un arrendament. En trobem un de similar l'any 1333, també amb Pere de Sant Martí i Vidal Ferran, i encara un altre l'any 1339. En aquest cas l'obtentor de l'escrivania reusenca és Antoni Ponç, capellà de la parròquia de Vilaverd. I encara una darrera notícia sobre aquesta escrivania i el seu regim. Es tracta d'un document de l'any 1343 en el qual es cita un escriptur jurat, Pere Riba i el notari Antoni Ponç. Aquest és regent de la notaria de l'església de Reus per autoritat de Nicolau Torrell, vicegerent del senyor arquebisbe de Tarragona ja que ha mort el prior Pere de Marca i hi ha el nou prior Joan Bassa. El priorat no està vacant doncs, però cal proveir de personal la notaria i renovar els antics contractes, per això compareix l'enviat de l'arquebisbe. Finalment, el càrrec de notari recau novament en Antoni Ponç, que ja el trobem treballant a Reus l'any 1338 i el documentem fins l'any 1344.

És important destacar doncs l'organització d'aquesta notaria però també cal veure quina és la seva activitat. Aquesta es materialitza en la sèrie de manuals notarials que s'han conservat a l'arxiu, que provenen precisament d'aquests segles i que contenen nombrosos contractes i documents. El llistat de llibres s'inicia l'any 1292⁷ i una de les característiques a destacar és la seriació i els pocs buits que hi ha, cosa que facilita la recerca i aporta interessants dades sobre la vida a Reus a l'Edat Mitjana. Només observem un salt destacable entre l'any 1301 i 1310, venint després ja uns manuals bastant seguits en la cronologia. El seu tamany és el foli, tot i que n'hi ha que tenen mides lleugerament superiors, i molt pocs con-

6. Pascual TAMBURRI, *'Natio Hispanica': juristas y estudiantes españoles en Bolonia antes de la fundación del Colegio de España*, Bologna: publicaciones del Real Colegio de España, 1999, p.232.

7. Es tracta d'un primer volum que es conserva al Museu Comarcal Salvador Vilaseca.

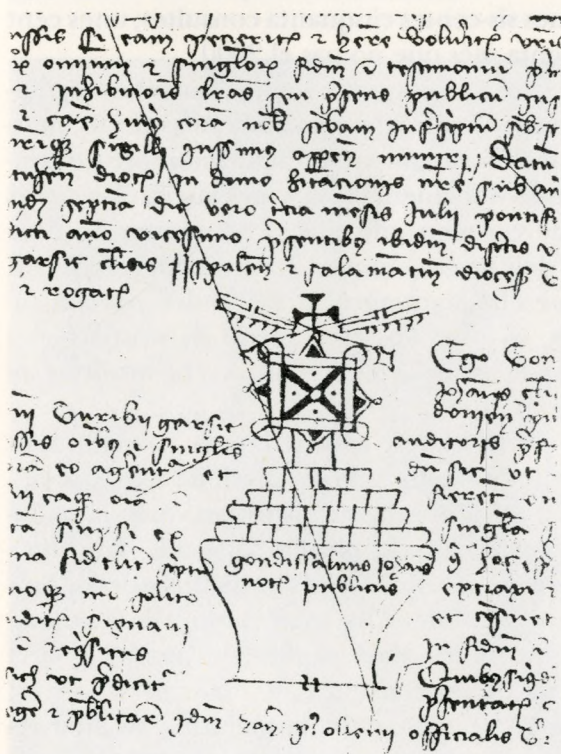

serven algun fragment del pergami que feia de coberta, dels quals només un conserva la coberta íntegrament. Es tracta d'un llibre de l'any 1344 redactat per Antoni Ponç i que utilitza un pergami usat que conté cinc establiments emfitèutics validats per aquest mateix notari l'any 1338. Aquest pergami ens serveix també per a veure l'ús dels llibres notariais i de la documentació que circulava per les notaries. El notari redactava les notes en fulls de paper que cosia al cap d'un any i hi afegia una coberta de pergami, que en alguna ocasió era un pergami que contenia documents que havien perdut la seva validesa jurídica o pergamins que els clients no havien anat a buscar a l'escrivania perquè s'havien cancel·lat els contractes abans que fossin formalitzats.

En aquest llibre, escrits amb escriptura gòtica molt cursiva, pròpia dels notaris, i amb infinitat d'abreviatures, hi ha continguts nombrosos contractes. El tipus d'instrument que apareix més en els llibres notariais són

les vendes, que tant són de béns rústics com urbans —terres i cases—, però també hi ha molts documents de venda d'animals. En aquests documents es detallen, per exemple, les afrontacions de les cases i també de les finques; d'aquestes se'n diu les seves principals característiques —si és una feixa, una sort, un mas...—, i també els conreus que contenen —oliveres, fruiters, horta, vinya o cereals—. Però al costat de les vendes hi ha també els debitoris, documents pels quals la persona que abans ha comprat un determinat bé, ara reconeix que ha quedat a deure aquells diners que li costa allò que compra. En els debitoris, que sempre apareixen immediatament després de la venda, es marquen els terminis en els quals s'ha de pagar el deute i també les possibles penalitzacions que s'imposaran si no es paguen els diners. Cal destacar també els establiments emfitèutics a través dels quals una persona dona un bé immoble a una altra a canvi d'un cens anual. En aquests contractes hom troba també cases i peces de terra, i els censos que es paguen són tant en espècie —parts de la collita, gallines, perdius...— o també en metàl·lic. Altres documents que es troben als llibres notariais són els testaments, sentències, esponsalícis, constitucions de dot, curadories i tutories, herències, comandes, donacions, ordenacions, redempcions, etc. Tots ells reflecteixen diferents aspectes de la vida a Reus a l'edat medieval i els notaris es converteixen així en veritables transmissors d'aquests segles, i els historiadors trobem en aquesta documentació informació de primera mà per a reconstruir el passat i transmetre'l a la societat actual.

Detall d'un protocol
(AHMR)

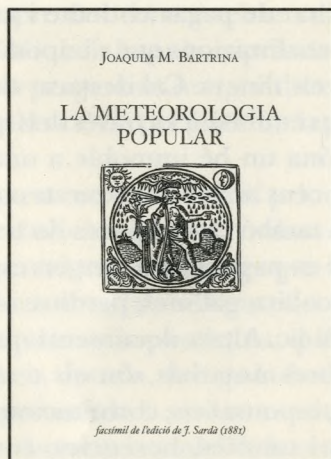

Activitats de l'Arxiu al 2001

Les publicacions

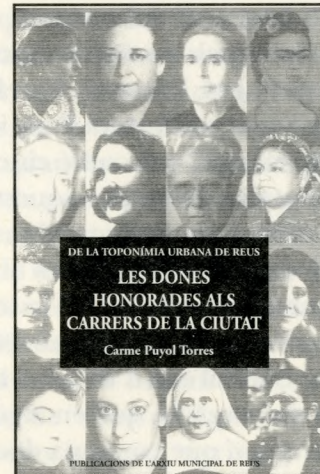
Aquest any l'Arxiu ha obert una nova línia de treball de cara a la divulgació tant dels fons propis com de la història local, per mitjà de la publicació de llibres.

Es va començar per publicar un llibret de Joaquim M. Bartrina sobre *La meteorologia popular*, en una edició facsímil que es va fer en col·laboració amb Carrutxa amb motiu de la celebració dels cent-cinquanta anys del naixement d'aquest poeta reusenc i coincidint també amb l'exposició que sobre aquest autor i la seva obra va organitzar l'Arxiu al mes de febrer.

Després, al mes de març, es va presentar el primer volum de la col·lecció Publicacions de l'Arxiu Municipal, *Les dones honorades als carrers de la ciutat*, de Carme Puyol, amb una doble presentació. Primer a les edicions, a càrrec del Regidor de Cultura, Sr. Xavier Filella i, el segon, al llibre, a càrrec de la Regidora de Polítiques per a la Igualtat, Sra. Mireia Dosaiguas.

Es tracta d'un repàs dels noms femenins a la toponímia urbana de Reus al llarg del temps, donant notícia dels carrers i fent conèixer els trets biogràfics essencials de les persones que la ciutat ha honorat posant llur nom a un carrer.

Està previst que el proper any de 2002 la col·lecció tingui continuïtat amb d'altres títols, ja anunciats pel Sr. Xavier Filella a la introducció de la present revista.

La consulta de documentació

La consulta documental a l'Arxiu Administratiu ha augmentat considerablement per part dels usuaris externs, que en total han fet unes sis-cents cinquanta consultes, unes cent trenta més que no pas el 2000.

La majoria d'aquestes consultes segueixen essent als diferents butlletins oficials, però també ha augmentat força el nombre de consultes documentals, tant pel que fa als usuaris que cerquen informació administrativa com la dels investigadors. Una altra línia de treball que s'ha mantingut, també amb força consultes, és la de l'assessorament dels usuaris pel que fa als aspectes arxivístics o bé històrics sobre la ciutat.

En aquests serveis, l'Arxiu ha mantingut en tot moment un bon nivell d'atenció al públic atenent sempre els usuaris amb la màxima celeritat possible: l'atenció a les consultes directes a l'Arxiu —als butlletins oficials i als investigadors— ha estat sempre immediata, així com les d'assessorament, mentre que la resta de les consultes, que han de seguir un tràmit administratiu, la majoria han estat re-

soltes el mateix dia en què la petició ha arribat a l'Arxiu.

Pel que fa la consulta interna, s'ha mantingut el nombre de serveis dels anys anteriors. En total s'han sobrepassat les mil tres-cents peticions les quals han comportat unes dues mil consultes internes.

De totes aquestes peticions, poc més de la meitat ha comportat la sortida de la documentació en préstec al departament sol·licitant; una tercera part ha sortit en fotocòpia i la resta de consultes s'han resolt per telèfon, per fax o bé per consulta directa al mateix Arxiu.

Igualment com en el cas dels usuaris externs, la totalitat de les consultes s'han atès amb la màxima celeritat possible i la majoria s'han resolt el mateix dia de la petició, ja sigui donant resposta per telèfon, fax o bé preparant la sortida dels documents per tal de ser recollits pel servei corresponent.

El moviment de la documentació

A banda de les consultes dels usuaris externs o interns, a l'Arxiu Administratiu hi ha hagut una vegada més un notable moviment dels fons, per quant han ingressat, des dels diferents departaments de l'Ajuntament unes dues mil unitats d'instal·lació, que han ocupat un total d'uns dos-cents vuitanta metres de prestatgeria després d'haver estat degudament tractada arxivísticament.

Altrament, la documentació avaluada ha estat de més de tres-cents unitats d'instal·lació, corresponents a les sèries de farmàcia, cargueremes, lliuraments i circulació. I també s'ha seguit canviant els formats de les unitats d'instal·lació per tal de poder recuperar espai d'emmagatzematge i millorar en la mesura que sigui possible la capacitat de dipòsit de l'Arxiu.

Pel que fa la documentació particular, cal destacar l'ingrés del fons de l'empresa Plana, procedent del Museu de Reus, que ha passat a l'Arxiu Històric, així com les donacions més puntuals per part dels senyors Enric Aguadé (planols), Manuel Aragonès (apunts històrics), Anton M. Vidal (opuscles varis), Benet Oriol i Montserrat Bertran (pergamins), als quals l'Arxiu des d'aquestes pàgines, agraeix les seves aportacions al patrimoni documental de la ciutat.

Col·laboracions

Es va atendre una visita dels estudiants d'arxivística de la Universitat Rovira i Virgili, dels quals tres van passar a fer les pràctiques de curs a l'Arxiu Administratiu i dos més les van fer en qualitat de becaris durant els mesos d'estiu. Així mateix es va atendre una visita dels estudiants de documentació del Mas Carandell i un d'ells després també hi va realitzar les pràctiques.

Arxiu Administratiu.
Espai de consulta

Criteris d'utilització de la sala d'actes o exposicions de l'Arxiu Històric Municipal

Art. 1 Objecte

Les presents normes tenen per objecte l'ordenació de l'ús de la sala d'actes o exposicions de l'Arxiu Històric Municipal, edifici municipal ubicat a la plaça del Castell núm. 4, d'aquesta ciutat, que integra part de les restes de l'antic Castell del Cambrer i en el qual es conserva el patrimoni documental municipal, tot desenvolupant les previsions que es contenen als articles 4, 68 i 69 del Reglament de l'Arxiu Municipal de Reus.

Art. 2 Sol·licitud d'utilització

Amb la finalitat de garantir l'ús racional d'aquesta infraestructura, per fer ús de la mateixa s'haurà de sol·licitar una autorització prèvia a la realització de l'activitat per a la qual es demani amb una antelació mínima de 60 dies.

La sol·licitud haurà de detallar l'activitat per a la qual es sol·licita l'autorització, les necessitats d'ús que comporta la mateixa, la seva durada, les necessitats horàries, incloent-hi les de preparació i desmuntatge de la mateixa, si s'escau, infraestructura prevista, mesures de seguretat, si s'escauen, i qualsevol altre aspecte complementari que calgui determinar per tal de poder avaluar millor la sol·licitud.

Art. 3 Competència

L'òrgan municipal competent per a atorgar aquesta utilització serà el regidor que per delegació o desconcentració de competències exerceixi les relatives a cultura.

Art. 4 Formalització i efectes de l'autorització

a) L'autorització es formalitzarà en document administratiu que donarà dret a utilitzar la sala d'actes o exposicions de l'Arxiu Històric Municipal amb l'horari i sota les condicions que determini l'òrgan competent per concedir l'autorització.

b) L'autorització determinarà la seva vigència, al final de la qual s'extingirà automàticament. Transcorregut aquest termini l'autoritzat haurà de deixar lliure i a disposició de l'Administració l'espai que estava autoritzat a utilitzar, reconeixent-se en cas contrari la potestat d'aquesta per acordar-ne i executar-ne el llançament.

c) L'òrgan competent per a l'atorgament de l'autorització podrà alterar de forma motivada les condicions de la mateixa per raons organitzatives sense que pugui donar lloc a cap tipus d'indemnització i, fins i tot, revocar-la per raons d'interès públic, prèvia audiència de l'interessat.

d) Podrà aprovar-se, si s'escau, l'establiment d'una fiança, que es determinarà per l'òrgan competent en funció de la naturalesa de l'activitat. Aquesta haurà de disposar-se amb anterioritat a la realització de l'acte o activitat, i respondrà del compliment de les obligacions que inclou l'autorització.

Art. 5 Obligacions

L'autorització d'utilització comportarà a més de les expressament determinades als articles precedents, les següents obligacions:

a) Ajustar l'exercici de l'autorització a les condicions determinades a la mateixa.

b) Conservar en bon estat les instal·lacions i el material que aquestes contenen.

c) Tenir cura de la neteja de les dependències que s'ocupin.

d) Fer-se càrrec de les despeses de seguretat necessàries tenint en compte els horaris establerts.

Art. 6 Danys i perjudicis

Els danys i perjudicis causats per la utilització de la sala d'actes de l'Arxiu Històric i/o l'incompliment de les obligacions que es desprenen d'aquest reglament hauran de ser rescabats per l'autoritzat.

En cas que l'autoritzat causi danys i perjudicis derivats de la utilització de la sala d'actes o bé no respecti les obligacions que porta aparellades l'atorgament de l'autorització, aquest restarà obligat a fer-se càrrec de les despeses originades.

Art. 7 Denegació d'autoritzacions

L'òrgan competent per concedir l'autorització rebutjarà de forma motivada les sol·licituds que per la seva naturalesa no s'ajustin a les finalitats a les quals està destinat l'espai objecte de regulació.

Art. 8 Horaris

Amb caràcter general l'horari de les activitats al vestíbul de l'Arxiu Històric s'estableix de dimarts a dissabte de 6 a 9 del vespre i diumenge de 12 a 2 del migdia.

Excepcionalment podrà ampliar-se aquest horari per a casos puntuals i autoritzats pel regidor responsable.

Art. 9 Revocació

Els incompliments de les condicions sota les quals s'atorguin les autoritzacions facultaran a l'òrgan competent per a revocar les mateixes.

a notari mentre que d'altres anys, exercí a la vegada com a secretari-escrivà i notari.

Aquesta circumstància fa que encara que només consti expressament com a arxiver els anys 1694 i 1695, Joan Baptista Claveria va ser, probablement, la persona que fins aquesta època va portar l'arxiu durant més anys seguits.

Un altre Claveria que va exercir d'arxiver van ser el Dr. Carles Claveria, notari amb títol reial.

Cap a l'any 1739 sembla que no va complir adequadament com a arxiver. Diu el Consell el 3 de gener de 1741, en la sessió de renovació d'oficis, en referir-se al notari:

"Notari de la vila y Mascorbó. Se deixa a major examen dels magnífics senyors regidors, y en quant a archiver de que se resolgué al Ajuntament celebrat als 27 de setembre del any 1739, en atenció de no haver complert Carlos Claveria, notari, als pactes ab que se obligà, se revoca lo resolt en dit Ajuntament en quant a la nominació de archiver y assignació de salari"².

Carles Claveria va seguir exercint els seus càrrecs els anys següents, i així, posem per cas, el 1749 el trobem com a secretari.

La feina dels arxivers de mitjan segle XVIII

El 8 de març de 1757 va ser nomenat arxiver l'advocat Josep Grases i el 14 de febrer de 1759 es va nomenar ajudant d'arxiu al també advocat i oncle de l'anterior, Emmanuel Grases. Aquest, el 1760 cobrava trenta-tres lliures i el 1765 trenta-quatre lliures sis sous pels treballs d'advocat i d'arxiver del Comú. Tant l'un com l'altre cobraven el seu treball per hores, tot sumant les dedicades a l'arxiu i les d'advocat.

Fa l'efecte que a mitjan segle XVIII el temps que hom dedicava a l'arxiu era relativament poc, a jutjar pels memorials de despeses de l'època, com el del Dr. Josep Grases, de l'any 1761, pel qual s'observa que només hi esmerçava al voltant de dues hores quatre o cinc dies

Compte i època
d'Emmanuel Grases
de 1764
(AHMR)

*Del Sr. Joan Notari Claveria de comuny de la
pnt Vila, t'inch rebut la quantitat, de 48 lliures, dich
quaxanta, y huit lliures sis sous, quals son per
122 hores, me he ocupat, en Compondre, y ade
ressar, lo llibre, per haverse en aixi celebra
nit, o, encarrejat, en lo ajuntament celebrat
lo dia 27 de febrer del any prox pagat de 1759, apli-
cadas aquestes, en los dias, 8=9=10=17=20 y 24 de Març
10=11=18=23 y 27 de Abril. 2 y 3 de Mayo, 1=12=15=16=23=25
27 de Juny. 3=4=5=6=7=10=12=23=24 y 27. de Juliol 8=9=23=
25=26=27 de Agost. 7=9=10=12=13=27=28 y 29 de Setem. 1=3=4=5=6=11=
22=23 y 24 de Febr. 12=13=18 y 27. de 9 de 9=12=14=15 y 16 de
Març del dit any de 1763, comptades estas, y de
hores, com se han aixi comptat los anys anteriors.
En Reus, y febrer 1 de 1760.*

Joan Claveria
Emmanuel Grases
Josep Martí Reg. de
Juana Maria Reg. de
En el Bojarull Reg. de

al mes, i que cobrava aquesta feina a raó de vuit sous l'hora.

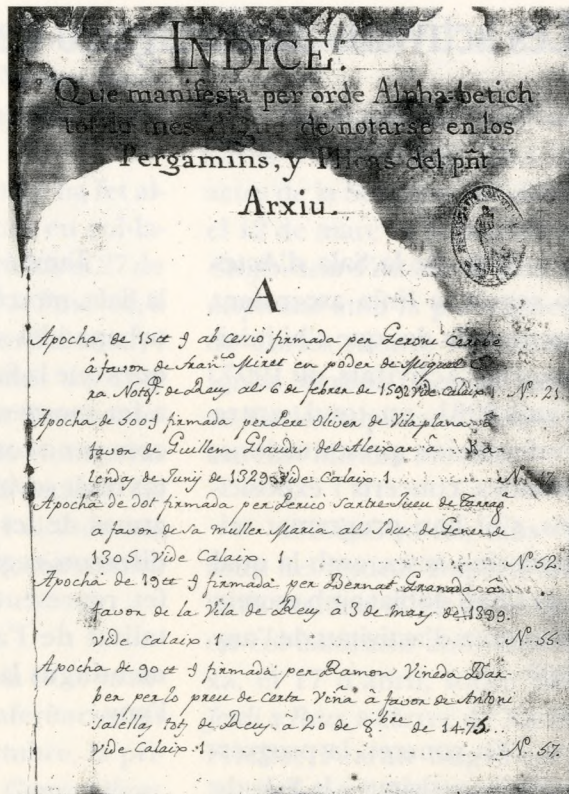
De tot això vegem-ne una mostra relativa als mesos d'abril a agost del referit any de 1761³:

Mes	Dies	Hores	Cost
Abril	4	2	16 sous
"	17	2	16 sous
"	22	3	1 lliura 4 sous
"	27	1	8 sous
Maig	9	1	8 sous
"	12	2	16 sous
"	17	2	16 sous
"	22	2	16 sous
"	23	1	8 sous
Juny	8	3	1 lliura 4 sous
"	17	2	16 sous
"	26	2	16 sous
"	27	2	16 sous
Juliol	2	2	16 sous
"	4	3	1 lliura 4 sous
"	7	2	1 lliura 4 sous ⁴
"	12	2	16 sous
"	22	2	16 sous
"	23	2	16 sous
Agost	9	2	16 sous
"	12	2	16 sous
"	16	1	8 sous
"	26	2	16 sous
"	27	2	16 sous
"	29	1	8 sous

D'aquesta relació se'n desprèn que la distribució dels dies en què s'atenia l'arxiu al llarg del mes era irregular, així com també ho era el nombre d'hores que s'hi dedicava, ambdues coses probablement devien oscil·lar en funció del volum de la feina que hi hagués en cada moment.

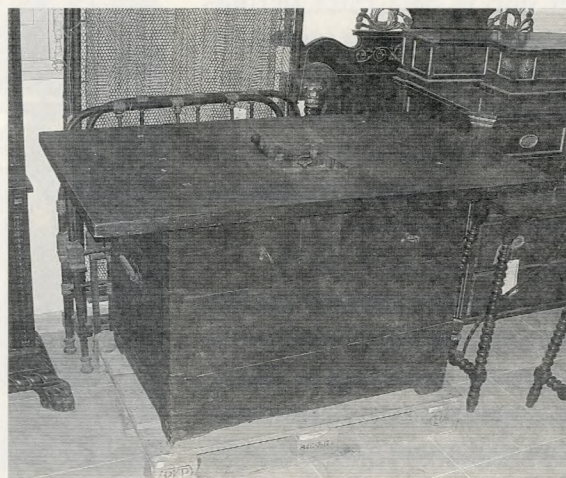
³ AHMR, Lligall "Comptes 1760-1762".

⁴ Sembla un error de l'escrivà, ja que figura com a treballades dues hores i en canvi el preu correspon a tres hores.

Catàleg de l'Arxiu de la darrerria del segle XVIII

L'ofici d'arxiver va continuar lligat al secretari-notari de la vila, com es pot constatar en una ordre de pagament de 1775, segons la qual, el 31 de desembre, el Dr. Antoni Carres, notari, secretari i arxiver del Comú, va cobrar de salari la quantitat de vint-i-quatre lliures, les quals es desglosaven de la següent manera: quinze lliures pel salari de secretari i nou pel d'arxiver⁵.

Arca de Comú on es guardaven els documents més importants de la vila (MCSV)

⁵ AHMR, Comptes 1775.

Les activitats de divulgació de 2001

L'ús de la Sala d'Actes ha seguit la línia ascendent continuada des que s'hi iniciaren les activitats el 1997. L'any 2001, en total, entre conferències, presentacions, jornades, concerts i exposicions, s'hi han programat seixanta-cinc actes, amb la qual cosa s'han doblat amb escreix el nombre d'activitats de l'any 2000.

En concret, la progressió de les activitats a la Sala de l'Arxiu durant aquests cinc anys de funcionament ha estat la següent:

Any	Activitats
1997	9
1998	18
1999	20
2000	30
2001	65

Aquest augment tan notable del present any 2001 ha fet que la Sala estés permanentment ocupada (amb l'excepció del mes d'agost) i ha comportat que la majoria dels actes —exposicions i conferències— s'hagin celebrat de manera simultània.

Aquest augment de les activitats ha fet necessària la regulació de l'ús de la Sala i, en conseqüència, l'aprovació d'un reglament específic el 30 d'agost.

També cal destacar que la Sala, mercès la seva situació urbana i les seves característiques que la fan adient tant per a fer mostres de petit format com per a conferències, ha estat molt sovint elegida per algunes de les activitats de les diferents regidories i que, de fet, representen gairebé la totalitat de l'activitat que ha mantingut la Sala al llarg de l'any.

Les conferències

La Regidoria de Polítiques per a la Igualtat ha organitzat les següents conferències: el 10 de gener, *Les dones i les filosofies*, a càrrec d'Anna Massó, Conxa Llinàs i M. José Sánchez; el 5 de març, *Les dones fan història*, a càrrec de Dolors Daroca; el 8 de març i organitzada conjuntament amb Reus, Esport i Lleure, *El paper de la dona, a través de l'edu-*

cació física i l'esport; el 18 de setembre, *Fòrum Dona i Societat*, a càrrec de Misericòrdia Dosaiguas; el 19 de novembre i en col·laboració amb el Servei Municipal de Biblioteques, es va clausurar el Primer Cicle de Tallers de Lectura amb una conferència de Isabel Clara Simó; el 14 de desembre, *Les*

Coneguem els nostres autors

Xerrada amb

Isabel Clara Simó

Taller de Lectura

Dilluns, 19 de novembre de 2001
a les 8 del vespre

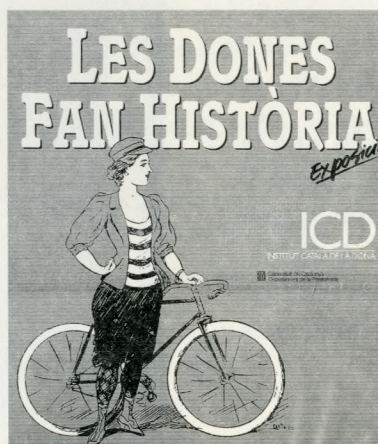
Arxiu Històric Municipal
Plaça del Castell, 4
REUS

Més informació al Tel. 977 34 30 54

organitzen AJUNTAMENT DE REUS
Regidoria de Polítiques
per a l'Igualtat

 AJUNTAMENT DE REUS
Regidoria de Cultura
Servei Municipal de Biblioteques

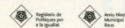
amb la col·laboració de Generalitat de Catalunya
Institució de les Lletres Catalanes

ARXIU HISTÒRIC MUNICIPAL

Del 5 a l'11 de març de 2001

Inauguració: dilluns, 5 de març, a les 8 del vespre

joguines no sexistes, a càrrec de Rosa Maria Fernández; i en col·laboració amb la Regidoria de Salut Pública, el 28 de maig, amb motiu del Dia Internacional d'acció per a la salut de les dones, la conferència *Dona i qualitat de vida*, a càrrec de Montse Gabriel i Eva Esteban

La Regidoria de Drets Civils i Cooperació, el 13 de març va organitzar la conferència d'Aleida Guevara sobre *La globalització des de Llatinoamèrica*, dins els actes de la Setmana Solidària.

L'IMAC dins els actes de Trapeci va fer també una conferència.

El Patronat de Turisme el 22 de maig va organitzar la conferència de Lluís Mèlich, *El mestratge de Gaudí en Martínel·l*.

El Museu Comarcal Salvador Vilaseca, el 3 de maig, sobre *Cels Gomis i Mestre* a càrrec Llorenç Prats.

Iniciativa per Catalunya-Verds organitzà el 24 de març *La marxa zapatista, una*

lluita per la dignitat, a càrrec de Dolors Comas, Xavier Juanpere i Josep J. Pujades.

L'Arxiu també ha fet algunes conferències en col·laboració amb Carrutxa: el 27 de setembre, *El Ball de Pastorets*, a càrrec de Salvador Palomar; i el cicle "Al voltant de Tots Sants", format per dues conferències a càrrec de Montserrat Flores: el dia 29 d'octubre *Les danses de la mort* i el 6 de novembre *Els antics cementiris de la vila de Reus*.

Finalment la CGT va organitzar dues conferències els dies 16 i 23 d'octubre, la primera sobre *Joan Garcia Oliver, l'activisme anarquista* a càrrec d'Abel Paz i Dolors Marin i la segona sobre *Cels Gomis: cultura popular i revolució social*, a càrrec de Salvador Palomar.

Taules rodones

La Regidoria de Drets Civils i Cooperació, dins els actes de la Setmana Solidària, el 12 de març va organitzar la *Conferència d'entitats de Reus en cooperació* amb la participació de Carlos Alonso-Villaverde, Ignasi Merediz, Gonçal Barrios, Carlos Jaquinandi, Mònica Garcia i Miriam Morilla.

L'IMAC va fer, dins els actes del festival Trapeci, una taula rodona el 12 de maig i en col·laboració amb Carrutxa, el 17 d'abril, sobre *Sant Jordi a Reus*, a càrrec de Xavier Filella, Ferran Sugranyes, Isidre Fonts i Enric Aguadé.

L'Oficina per Assumptes Europeus, el 18 de maig amb motiu del Dia d'Europa i amb la participació d'Anna Terron, Ricard Zapata i Mohamed Chaïb, sota el tema *Polítiques d'immigració i d'integració social a la Unió europea*.

I finalment la Regidoria de Polítiques per a la Igualtat, el 26 de novembre, *Dia Internacional per l'eliminació de la violència contra les dones*, a càrrec de Matilde Fernández i Carme Valls.

Jornades d'estudi

El dia 2 de febrer hi hagué una jornada sobre Mobilitat i accessibilitat a la Regió del Camp, organitzada pel Grup Parlamentari del PSC-CpC i el mes de novembre, en els dies 23 i 24, les Jornades de Música Tradicional amb el títol de *Cant i cançoner* organitzades

ARXIU HISTÒRIC
MUNICIPAL
REUS

per Carrutxa amb la col·laboració de l'IMAC. Van ser ponents Jaume Aiata, Xavier Orriols, M. Àngels Subirats, Salvador Palomar, Montserrat Flores, M. del Mar Duque, Lluís X. Flores, Montsant Fonts i Miquel Flores.

Presentacions

L'Arxiu va presentar les edicions pròpies, la primera el dia 8 de febrer, a càrrec de Salvador Palomar, el llibret facsimil *Metereologia popular* de Joaquim M. Bartrina, coeditat per l'Arxiu i Carrutxa. I més endavant, el 7 de març i organitzat conjuntament per les Regidories de Cultura i de Polítiques per a la Igualtat, el llibre *Les dones honorades als carrers de Reus* de Carme Puyol.

La Regidoria de Polítiques per a la Igualtat encara va organitzar tres presentacions més: el 10 de gener, *Costos biogràfics en la lluita pel benestar*, a càrrec de Louis Lemkou i Elisabeth Tejero; el 5 de març, l'estudi *Gènere i famílies amb infants de 0 a 3 anys al municipi de Reus*, a càrrec de Rosa Mercadé i, el 3 de desembre, el calendari de 2002: *Dones de Reus, imatges per a la memòria*, a càrrec de Carme Puyol.

L'Arxiu també ha organitzat la presentació del llibre de Jaume Renyer, *Un home del silenci: Jaume Cornudella i Olivé. Patriotisme i Resistència, 1915-1983*, a càrrec de Jordi Tous i, el 30 de novembre, el llibre de Daniel Piñol, *El notariat públic del Camp de Tarragona*, a càrrec de Coral

Cuadrada. També l'Arxiu, amb la col·laboració de Carrutxa, ha presentat els dies 20 i 27 d'abril, el 20 de setembre i el 29 de novembre, respectivament, els següents llibres: *Almòster: una memòria del poble* d'Antonieta Prats; *Festa i guerra: crònica de la visita de Ferran VII a Reus, el 1814* de Montserrat Flores i Alfred Redondo; *La tronada, festa a Reus* de Montserrat Flores i Salvador Palomar i *Puix en alt lloc sou posada. Ermites i santuaris. Indrets de devoció popular al Priorat* de Salvador Palomar i Montserrat Solà.

La Regidoria de Drets Civils i Cooperació va organitzar la presentació de l'*Agenda Latinoamericana Mundial 2002*, a càrrec d'Antoni Oliach, Xavier Joanpere, Maria Ferraté i Josep Ricard.

Finalment, Punt 6 Camp va presentar el dia 23 de febrer el seu projecte radiofònic i el 18 d'octubre Joan Navais i Frederic Samarra, *Tres banderes i una revolució*, organitzat per la CGT.

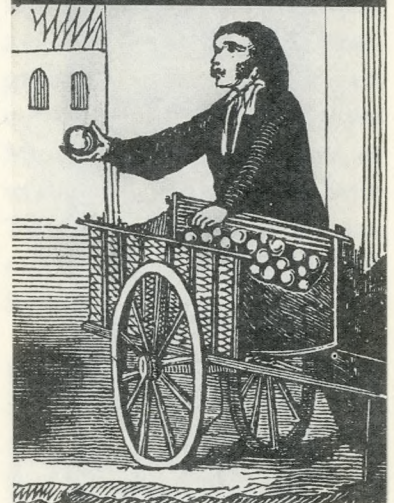
Concerts

S'han fet quatre concerts. El primer va ser el 23 d'abril, a càrrec de la coral Flors de Tardor del barri Fortuny, organitzat per la Regidoria de Participació Ciutadana i, els altres tres, a càrrec de La Nova Euterpe, Els d'en Samarra i Psàlite, s'emmarquen dins les jornades de Música Tradicional organitzades per Carrutxa amb la col·laboració de l'IMAC els dies 23 i 24 de novembre.

Trobada 2001

Cant i cançoner

Reus, 23 i 24 de novembre

Exposicions

Es van programar un total de disset exposicions, de les quals només una va ser ajornada i una altra, organitzada per l'Arxiu amb la col·laboració del Museu Comarcal Salvador Vilaseca i del Patronat de Turisme, i dedicada als setanta-cinc anys de la mort d'Antoni Gaudí, es va fer al vestíbul del Palau Municipal, ja que les dates (del 21 de maig al 15 de juny) coincidien amb d'altres activitats a la Sala de l'Arxiu. Aquesta exposició ha estat utilitzada posteriorment pel Patronat de Turisme i, conjuntament amb la seva mostra sobre el modernisme reusenc, s'ha vist en diferents indrets de Catalunya.

L'Arxiu també, entre el 30 de gener i el 10 de febrer, va organitzar una exposició sobre la figura de Joaquim M.

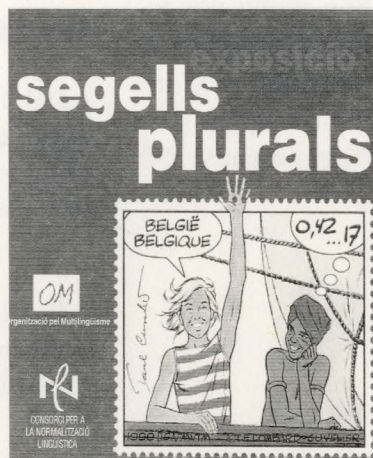

ARXIU HISTÒRIC
MUNICIPAL
REUS

Bartrina, en motiu dels cent-cinquanta anys del seu naixement, coincidint amb el simposi que pel mateix motiu va organitzar l'IMAC amb la col·laboració del Centre de Lectura.

boració del Centre de Normalització Lingüística va fer l'exposició "Segells plurals", de l'11 al 28 de setembre.

Finalment, l'IMAC ha fet cinc exposicions: del 16 de febrer al 3 de març, "Krononautes. Art actual artistes associats 4-as"; del 17 al 30 d'abril

i amb la col·laboració de Carutxa, "Sant Jordi a Reus;" del 4 al 20 de maig "Trapecí. Exposició de fotografies"; del 15 al 30 de juny, "La imatge de la festa" i del 6 al 29 de juliol, "Papers de l'exili", de Pere Folch.

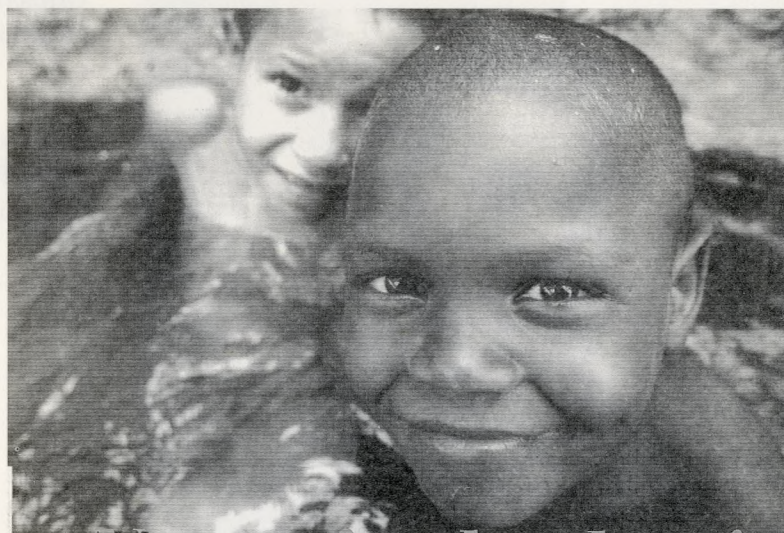
Fora de les activitats organitzades per les diferents regidories hi ha la doble "Mostra Pessebrista" organitzada per la Congregació Mariana de Reus que ha obert i ha tancat l'any: la primera del 22 de desembre de 2000 al 6 de gener de 2001 i la segona entre els dies 20 de desembre i 6 de gener de 2002. I finalment, organitzada per la CGT, l'exposició "La idea. Senderos de Libertad", dels dies 15 al 28 d'octubre.

I pel que fa el Patronat de Turisme, també va organitzar una exposició dels dies 1 al 10 d'octubre, sobre els treballs presentats al Premi Cèsar Martorell: "Recuperem la destileria de Vilajuïga de l'Alt Empordà".

La Regidoria de Polítiques per a la Igualtat hi va organitzar tres exposicions: "Les dones i les filosofies" del 8 al 12 de gener, "Les dones fan història" del 5 al 11 de març i "Dona... ¿Què més vols?" els dies 3 al 15 de desembre.

La Regidoria de Drets Civils i Cooperació, hi va fer una exposició: "Una mirada al món", celebrada del 12 al 22 de març.

La Regidoria de Política Lingüística amb la col·la-

Una mirada al món

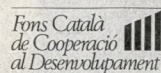
Setmana Solidària a Reus

Exposició "Una mirada al Món"

Arxiu Històric Municipal

-Plaça del Castell-
del 12 al 23 de març

Organitza:

ARXIU HISTÒRIC
MUNICIPAL
REUS

Altres activitats

A banda de les activitats pròpies de la Sala, d'actes de divulgació cultural, també s'han acollit dos actes lúdics, com són el cap de dol del Carnestoltes el dia 27 de febrer i, més endavant, el 10 de maig un espectacle de circ del festival Trapeci. En aquest darrer cas es tractava d'un acte sobrevingut a causa del mal temps.

1852
1926

Baudí

Sr. D. Antonio Gaudí,
Arquitecto.

AJUNTAMENT DE REUS
Regidoria de Cultura

REUS *GAUDÍ*
1502576

PATRONAT MUNICIPAL
DE TURISME I COMERC
REUS

Agenda

Exposicions

- Del 3 al 15 de desembre
Dona: què més vols...?
Organitza la Regidoria de Polítics per a la Igualtat
- Del 21 de desembre al 6 de gener
Exposició Pessebrista
Organitza Congregació Mariana de Reus
- Del 15 de gener al 15 de febrer
Les festes populars del Nepal
Organitza Carrutxa
- Del 22 de febrer al 24 de març
Granollers
Organitza Àrea d'Art i Creació. IMAC
- Del 5 d'abril al 5 de maig
Silvia Ferran
Organitza Àrea d'Art i Creació. IMAC

ARXIU HISTÒRIC
MUNICIPAL
REUS